

Paweł Lewek,
Selina Mensah,
Michał Matyjaszczyk,
Izabela Banaś,
Przemysław Kardas

I Zakład Medycyny Rodzinnej, Uniwersytet
Medyczny, Łódź

Co użytkownicy sądzą o e-papierosach — przegląd badań ankietowych

How do users perceive e-cigarettes — review of survey studies

STRESZCZENIE

Wstęp. E-papierosy zdobywają rynek, mimo braku badań klinicznych potwierdzających ich skuteczność. Rynek ten osiągnął już wartość 500 milionów euro w Europie, co potwierdza ogromne zainteresowanie produktem.

Cel pracy. Poznanie opinii użytkowników pod kątem postrzegania przez nich e-papierosów.

Materiał i metody. Przegląd literatury dostępnej w bazie PubMed. W tym celu wykorzystano następujące hasła: „e-cigarette*”, „electronic cigarette*”, „nicotine delivery system*”, „survey*” i „questionnaire*”.

Wyniki. Zidentyfikowano 19 publikacji spełniających kryteria wyszukiwania, w których łącznie wzięło udział 256 754 ankietowanych.

Wnioski. Mimo iż brak jest wiarygodnych dowodów naukowych, pacjenci postrzegają e-papierosy jako nową metodę rzucenia palenia.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, tom 9, nr 3, 258–260

Słowa kluczowe: elektroniczne papierosy, e-papierosy, badania ankietowe

ABSTRACT

Introduction. Sale of e-cigarettes is increasing in spite of no clinical studies confirming their effectiveness. E-cigarettes sale reached EUR 500 mln in Europe, which confirms a great interest in that product.

Aim of the study. Assessment of e-cigarettes perception by their users.

Material and methods. Review of papers available in PubMed database. The database was searched using the following terms: „e-cigarette*”, „electronic cigarette*”, „nicotine delivery system*”, „survey*” and „questionnaire*”.

Results. Nineteen publications with a total number of 256 754 participants met the search criteria.

Conclusions. Patients perceive e-cigarettes as a method of smoking cessation, although evidence-based data is missing.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, vol 9, no 3, 258–260

Key words: electronic cigarettes, e-cigarettes, survey studies

Adres do korespondencji:
dr n. med. Paweł Lewek
I Zakład Medycyny Rodzinnej,
Uniwersytet Medyczny
ul. Narutowicza 60, 90–136 Łódź
tel.: (042) 678 72 10
e-mail: pawel.lewek@umed.lodz.pl

WSTĘP

Od momentu, gdy w 2003 roku stworzono pierwszego elektronicznego papierosa, urządzenie to szturmem zdobyło rynek wyrobów tytoniowych [1]. W chwili obecnej w samej Unii Europejskiej roczna sprzedaż e-papierosów osiąga wartość około 400–500 milionów euro [2]. Nie byłoby w tym nic niepokojącego, gdyby nie fakt, że brak jest obecnie dowodów naukowych potwierdzających ich skuteczność w rzucaniu palenia [3]. O ile wiedzą o tym naukowcy, nie jest jasne, czy zdają sobie z tego sprawę ich użytkownicy.

CEL PRACY

Celem niniejszej pracy był przegląd obecnych w literaturze prac naukowych badających opinie użytkowników e-papierosów pod kątem postrzegania przez nich tego produktu.

MATERIAŁY I METODY

Dokonano przeglądu systematycznego publikacji w języku angielskim bazy PubMed z wy-

korzystaniem haseł: „e-cigarette*”, „electronic cigarette*”, „nicotine delivery system*”, „survey*” oraz „questionnaire*”. Wykluczono komentarze oraz listy do redakcji.

WYNIKI

W dniu 30.01.2015 roku w bazie PubMed zidentyfikowano 19 publikacji spełniających kryteria wyszukiwania (tab. 1).

DYSKUSJA

Zdecydowana większość opublikowanych prac ankietowych (15 z 19) przeprowadzona została na grupach ankietowanych powyżej 1000 osób, co uwiarygadnia zebrane dane. W większości prezentowanych prac (13 z 19) ankietowani wykazywali znajomość pojęcia „e-papieros”. Prezentowane prace ankietowe dobitnie pokazują, że e-papierosy stosowane są powszechnie jako bezpieczniejsze zastępstwo dla papierosów lub środek ułatwiający rzucenie palenia, mimo braku dowodów potwierdzających tę tezę [3]. Zwracają uwagę również doniesie-

Tabela 1

Wyniki przeglądu publikacji

Publikacja	Grupa badana	Rodzaj ankiety	Główne wnioski
Emery S.L. i wsp. Tob Control. 2014; 23 supl. 3: 17–25	17 522 amerykańskich dorosłych	Online	86% badanych znało pojęcie „e-papieros”, 47% o nim słyszało; wykazano zależności poszukiwania informacji o e-papierosach z używaniem tytoniu, wiekiem, rasą hiszpańską, czasem spędzonym online, orientacją homo- i biseksualną
Farsalinos K.E. i wsp. Int. J. Environ. Res. Public Health 2014; 11: 4356–4373	19 414 byłych i obecnych palaczy tytoniu	Online w 10 językach	81% potwierdziło przejście na e-papierosy; główny powód zastosowania e-papierosów: zmniejszenie negatywnych skutków palenia i biernego palenia w rodzinie; 11% uważało e-papierosy za w pełni bezpieczne; 59,8% zgłaszało objawy niepożądane: głównie suchość w ustach i w gardle
Brown J. i wsp. Addict Behav. 2014; 39: 1120–1125	3538 obecnych i 579 byłych palaczy z Wielkiej Brytanii	Online	93% badanych znało pojęcie „e-papieros”; 67% uważało e-papierosy za mniej szkodliwe; używanie e-papierosów wiązało się z wyższym statusem socjoekonomicznym, paleniem papierosów i próbą rzucenia palenia w poprzednim roku
Dutra L.M. i wsp. JAMA Pediatr. 2014; 168: 610–617	39 882 amerykańskich uczniów szkół średnich i studentów	Bezpośredni kwestionariusz w ramach National Youth Tobacco Survey 2013	Wykazano, że e-papierosy nie zniechęcają, a mogą zachęcać amerykańskich nastolatków do stosowania konwencjonalnych papierosów
Farsalinos K.E. i wsp. Int. J. Environ. Res. Public Health 2013; 10: 7272–7282	4618 byłych i obecnych palaczy z Grecji	Online	Smaki liquidów poprawiają odczuwanie przyjemności z palenia e-papierosów i zwiększają szanse na rzucenie palenia. Ograniczenia prawne dotyczące smaków e-papierosów mogą zaszkodzić obecnym e-palaczom bez korzyści dla nieletnich
Lee S. i wsp. J. Adolesc. Health 2014; 54: 684–690	75 643 koreańskich studentów w wieku 13–18 lat	Online	Użycie e-papierosów było związane z większą częstością palenia zwykłych papierosów i z wcześniejszym podejmowaniem próby rzucenia palenia
Zhu S.H. i wsp. PLoS One 2013; 8: e79332	10 041 Amerykanów w roku 2012 (zanim w amerykańskiej telewizji prezentowane były reklamy e-papierosów)	Bezpośredni kwestionariusz	75,4% słyszało o e-papierosach, 8,1% próbowało e-papierosów; 32,2% palaczy próbowało e-papierosów, 49,9% z nich uważało e-papierosy za bezpieczniejsze; telewizja była na pierwszym miejscu wśród źródeł informacji o e-papierosach
Li J. i wsp. N. Z. Med. J. 2013; 126: 48–57	840 obecnych palaczy i osób, które rzuciły palenie w Nowej Zelandii	Ankieta telefoniczna	7% ankietowanych kupiło e-papierosa; 41% akceptowało e-papierosy jako produkt zastępczy do papierosów, 58% jako sposób rzucenia palenia
Sutfin E.L. i wsp. Drug Alcohol Depend. 2013; 131: 214–221	4444 amerykańskich studentów	Online	E-papierosy były używane głównie przez palaczy papierosów, ale nie tylko. Stosowanie e-papierosów przez studentów nie wiąże się z chęcią rzucenia palenia
Dockrell M. i wsp. Nicotine Tob. Res. 2013; 15: 1737–1744	25 029 brytyjskich dorosłych	Bezpośrednio i online	6,7% palaczy używało e-papierosów; tylko 0,5% osób niepalących używało e-papierosów; brak dowodów, aby brytyjscy niepalący sięgali po e-papierosy
Vickerman K.A. i wsp. Nicotine Tob. Res. 2013; 15: 1787–1791	2758 Amerykanów dzwoniących na numer telefoniczny dla rzucających palenie	Ankieta telefoniczna	30,9% dzwoniących próbowało e-papierosa, 61,7% krócej niż miesiąc, 51,3% w celu rzucenia palenia. Potwierdzono, że e-papierosy wykorzystywane są przez osoby chcące rzucić palenie
Dawkins L. i wsp. Addiction 2013; 108: 1115–1125	1347 ankietowanych z 33 krajów (72% Europejczyków)	Online	70% użytkowników e-papierosów odczuwało mniejszą chęć palenia; kobiety częściej niż mężczyźni wybierały czekoladowy smak liquidów i wybierały e-papierosa, gdyż przypominał normalnego papierosa
Pepper J.K. i wsp. J. Adolesc. Health 2013; 52: 144–150	228 amerykańskich mężczyzn w wieku 11–19 lat	Online	67% ankietowanych słyszało o e-papierosie; 18% palaczy chciało spróbować e-papierosa
Goniewicz M.L. Drug Alcohol Rev. 2013; 32: 133–140	179 polskich użytkowników e-papierosów	Online	41% ankietowanych używało e-papierosa, aby rzucić palenie; 41% aby zmniejszyć szkodliwość palenia papierosów; 66% osób przestało palić papierosy

Tabela 1

Wyniki przeglądu publikacji (cd.)

Publikacja	Grupa badana	Rodzaj ankiety	Główne wnioski
Goniewicz M.L. Pediatrics 2012; 130: e879–885	20 240 uczniów polskich liceów i uniwersytetów	Ankieta wysłana pocztą	23,5% uczniów w wieku 15–19 lat i 19,0% studentów w wieku 20–24 próbowało e-papierosa; 3,2% niepalących studentów próbowało e-papierosa
Pearson J.L. i wsp. Am. J. Public Health. 2012; 102: 1758–1766	6307 dorosłych Amerykanów	Online	40,2% ankietowanych słyszało o e-papierosach; palacze byli bardziej skłonni do stosowania e-papierosa, niż ogólna populacja; 0,8% osób, które nigdy nie paliły używało e-papierosa
Regan A.K. Tob. Control. 2013; 22: 19–23	20 915 dorosłych Amerykanów	Ankieta wysłana pocztą	Świadomość wśród Amerykanów o istnieniu e-papierosów wzrosła dwukrotnie na przestrzeni lat 2009–2010 (z 16,4% do 32,2% ankietowanych)
Etter J.F. Addiction. 2011; 106: 2017–2028	3587 osób anglo- i francuskojęzycznych odwiedzających strony www. i fora poświęcone e-papierosom	Online	96% użytkowników potwierdziło, że e-papieros pomógł im rzucić palenie; 84% postrzegало e-papierosy jako mniej toksyczne niż papierosy; e-papierosy są używane jak nikotynowa terapia zastępcza
Siegel M.B. Am. J. Prev. Med. 2011; 40: 472–475	222 osoby, które pierwszy raz zakupiły e-papierosa	Online	31,0% użytkowników e-papierosów powstrzymało się od palenia papierosów przez okres 6 miesięcy; e-papierosy mogą być skuteczną metodą w rzucaniu palenia

nia o stosowaniu e-papierosów przez osoby wcześniej niepalące, szczególnie przez nastolatki [4]. Wskazuje to na potencjał uzależniającego e-papierosów i inicjacyjny w kierunku palenia zwykłych papierosów.

WNIOSKI

Badania ankietowe świadczą o wzrastającym wykorzystaniu e-papierosów na świecie, mimo braku badań naukowych potwierdzających ich skuteczność w ułatwianiu rzucania palenia.

Finansowanie

Grant Uniwersytetu Medycznego w Łodzi nr 502-03/6-029-03/502-64-069.

PIŚMIENNICTWO

1. Who invented it. <http://www.whoinventedit.net/who-invented-the-electronic-cigarette.html>.
2. Library briefing. Library of European Parliament 27.03.2013 <http://www.europarl.europa.eu/eplibrary/Electronic-cigarettes.pdf>.
3. Goniewicz M.L., Zielinska-Danch W. Electronic cigarette use among teenagers and young adults in Poland. *Pediatrics* 2012; 130: e879–885.
4. Hungary Global Youth Tobacco Survey (GYTS) Fact Sheet 2012: http://www.fokuszpont.dohanyzasviszaszoritasa.hu/sites/default/files/0_GYTS_Factsheet_HU_FINAL_19062013.pdf